

AZ IPARI FORRADALOM

1. Fogalma:

- az 1700-as évek végét a kettős forradalom időszakának is szokták nevezni:
- a politikai kibontakozás mellett létrejövő gazdasági fellendülést hívjuk ipari forradalomnak, melynek lényege, hogy a **kézműipart felváltja a gyáripar**.

2. Miért éppen Anglia?

Az ipari forradalom először Angliában bontakozott ki, mivel az országban már **megvoltak a feltételei az ipari forradalom kibontakozásának:**

- jelenlévő **szabad munkaerő** (a bekerítések során elüldözött parasztok azt iparban kerestek munkát)
- a föld az angol polgári forradalom után a **polgárok tulajdonát** képezte ⇒ a gazdag polgárságnak érdeke volt a fejlesztés (vetésforgó, műtrágyázás, gépesítés)
- ugyanakkor a korszerű mezőgazdasági eszközök, módszerek **növelték a termésátlagokat** ⇒ lehetővé tették a **megnövekedett ipari munkásság eltartását** is.
- Jelen volt a jól működő angol **hitelszervezet** (Angol Bank 1694) ⇒ lehet a fejlesztésekhez **hitelt is felvenni**
- Anglia **földrajzi helyzetéből adódóan** is előnyöket élvezett:
  - ⇒ **sűrű csatornahálózata** van: szállítás alacsony költségei
  - ⇒ nyugat-európai fekvés: élénk kereskedelem az Újvilággal
- a kereskedelem igényli az árutermelés fejlődését: **gyárak** létrejötte, a **manufaktúrákban** a munkafolyamatok szétválasztása mind elősegítették a forradalom kibontakozását.

3. Az ipari forradalom folyamata:

a) Textilipar fejlődése

A gépesítés folyamata költséges ⇒ a fellendülés azokban az ágazatokban mehetett először végbe, ahol viszonylag kis tőke befektetésével, rövid idő alatt nagy haszonra lehetett szert tenni. Tipikusan ilyen a textilipar.

Különböző **találmányok** tették eredményessé a munkavégzés hatékonyságát
pl. Hargreaves: fonógép („fonó Jenny”), Kay: repülő vetélő, Cartwright: szövőszék.

b) Új közlekedési eszközök a szállításban – alapjuk James Watt gőzgépe (1769)

- a **vasút** (Stephenson) lehetővé tette, hogy gyorsabban, nagy mennyiséget szállítsanak.
- a vízi szállítást Fulton **gőzhajója** könnyítette meg

c) **Bányászat fellendülése:** a gőzgépek vasat (acélt) és szenet igényelnek

AZ IPARI FORRADALOM KÖVETKEZMÉNYEI

I. Gazdasági következmények

- ⇒ gyáripár kialakulása
- ⇒ iparvárosok születése
- ⇒ gazdasági fejlődés

II. Társadalmi következmények

- ⇒ kapitalista társadalom
- ⇒ munkásmozgalmak
- ⇒ városiasodás

I. Gazdasági következmények:

1. Elterjednek a **gépek** ⇒ megszületik a **gyáripár**:

	CÉHEK	MANUFAKTÚRÁK	GYÁRIPAR
Munkatempó:	Lassú	Gyors	Nagyon gyors
Munka jellege:	Kézi	Kézi	Gépi
Munkamegosztás:	Nincs	Van	Van
Termék mennyisége:	Kevés	Sok	tömegtermelés (nagyon sok)
Termék minősége:	Jó	Gyenge	Közepes
Termék ára:	Drága	Olcsó	Olcsó
Tulajdonos:	Mester	Tőkés	Gyáros

2. Iparvárosok kialakulása:

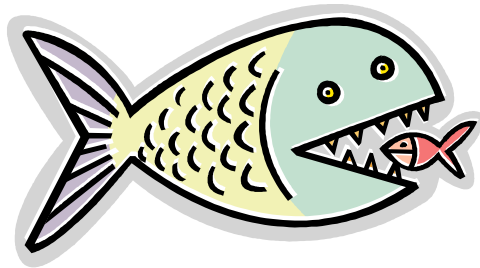
Iparvárosok: azok a városok, ahol a **gyárak megépültek** ⇒ a lakosság jelentős részének a **gyári munka biztosította a megélhetést**.

A legelső iparváros **Manchester** volt (textilipár).

3. Gazdasági fejlődés:

- a) **Bányászat** fejlődése: a gőzgép terjedése **vasat** és **szenet** igényel
- b) **Közlekedés** fejlődése: **vasúthálózat** kiépülése
- c) **Szabad verseny elterjedése**: a **gyárosok** versenye a **vevőkért** ⇒ **cél** az egyre **olcsóbb áruk** előállítása ⇒ **új találmányok, gépek bevezetése** ⇒ **fejlődik a gazdaság.**
(Nevét onnan kapta, hogy a törvényeknek köszönhetően szabadon lehetett gyárat alapítani, új eszközöket kipróbálni.)

A szabad verseny eredménye:

„*A nagy halak megeszik a kis halakat.*” ⇒ a versenyben az győzött, akinek több pénze volt fejlesztésre ⇒ **a szegényebb gyárosok hamar tönkrementek**, a gazdagok viszont óriási vállalatokat hoztak létre. (mammutcégek)

II. Társadalmi következmények:

1. A kapitalista társadalom kialakulása

Kapitalizmus: az **újkorban** az **ipari forradalom** után kialakult **társadalmi rend**. Nevét a **pénzről** kapta. (capital = tőke, pénz) Mai társadalmunk is kapitalistának számít.

Időszak	Középkor	Újkor
A társadalom elnevezése	feudalizmus = hűbériség	kapitalizmus = tőkés társadalom
A rendszer alapja	földbirtok (feudum)	pénz vagy tőke (capital)
Társadalmi rétegek, csoportok	1. király	1. király vagy köztársasági elnök
	2. papság	2. papság
	3. nemesség	3. nagybirtokos arisztokrácia
		4. tőkés (gyáros, kereskedő, bankár)
	4. polgárság	5. ipari munkás (proletár)
	5. jobbágyság	6. földbirtokos parasztság
		7. napszámosok
		8. értelmiség (szellemi munkások)

2. A munkásmozgalmak elterjedése

a) **Munkásmozgalom:** a munkások küzdelme a gyárosokkal szemben.

b) **A mozgalmak célja: a munkakörülmények javítása:**

⇒ **több fizetés**

⇒ **jobb körülmények** (tisztaság, ebédszünet stb.,)

⇒ **gyermekmunka eltörlése**

(kezdetben a gyárosok gyerekekkel dolgoztattak ⇒ kevesebb fizetésért)

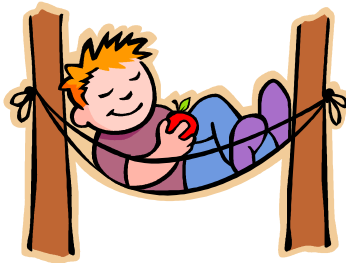
⇒ **hosszú műszakok eltörlése: $3 \cdot 8 = 24$**

(8 óra munka, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás)

c) **A munkásmozgalom formái:**

géprombolás
(ludditák)

munkabeszüntetés
(sztrájk)

segélyegyletek az öregek, betegek, özvegyek és munkanélküliek részére

szakszervezeti mozgalom:
választott képviselők útján tárgyalnak a gyárosokkal

Fegyveres felkelés:
ha nem láttak más megoldást, hajlandók voltak harcolni is.

3. **Városiasodás:** a városi életforma terjedése

⇒ **nagyvárosok** születése (pl. London)

⇒ belvárosok: **cityk** kiépülése (bankok, üzletközpontok, bevásárlóházak)

⇒ külvárosok: **gyári övezetek** kialakulása